

Podujatia - MAREC

2.3. (sobota) o 11.00 h POTULKY OBLOHOU
Program pod umelou hviezdnu oblohou planetária o hviezdach, planetách, Mesiaci a Mliečnej ceste. Vhodný pre mladších školákov.

7.3. (štvrtok) o 18.00 h HPHO – JOHN WILLIAMS
Hudba z filmov Hviezdna vojny, Jurský park, Sám doma, Zachráňte vojaka Ryana atď. pod umelou hviezdnu oblohou.

9.3. (sobota) o 11.00 h MESIAC NA VANDROVKE
Program v planetáriu o Mesiaci a Slnku pre najmenších školákov.

14.3. (štvrtok) o 18.00 h HPHO – VIVALDIHO ŠTYRI ROČNÉ OBDOBIA
Baroková hudba a maliarstvo pod umelou hviezdnu oblohou.

16.3. (sobota) o 11.00 h PRINC PETER
Pôvodný rozprávkový astronomický program pod umelou hviezdnu oblohou, v štýle klasickej rozprávky, určený mladším školákom a ich rodičom.

17.3. (nedeľa) 15.00 – 21.00 h MEDZINÁRODNÝ DEŇ PLANETÁRIÍ Vstupné 1€, 2€

19., 20., 21. 9.00 – 14.00 h ČO VIEŠ O HVIEZDACH?
Okresné kolá vedomostnej súťaže pre prihlásených účastníkov.

21.3. (štvrtok) o 18.00 h HPHO – L. PAVAROTTI
Výber z najznámejších árií svetoznámeho operného speváka pod umelou hviezdnu oblohou. Uvádza: PaedDr. Juraj Humeňanský

23.3. (sobota) o 11.00 h ROZPRÁVANIE O SLNIEČKU
Astronomická rozprávka v planetáriu pre deti od 4 rokov.

28.3. (štvrtok) o 18.00 h MYTOLÓGIA A HVIEZDNA OBLOHA

Súboje mýtických hrdinov, verná láska aj nenávisť. To všetko sa odohráva v pútavých mýtoch o súhvezdiach pod umelou hviezdnu oblohou planetária.



ASTRONOMICKÉ POZOROVANIA PRE VEREJNOSŤ

Po zotmení v prípade priaznivého počia.

6.3. o 19.00 h Pozorovanie večernej oblohy d'alekohľadmi hvezdárne

20.3. o 19.00 h Pozorovanie večernej oblohy d'alekohľadmi hvezdárne

Vstupné

Večerné programy pre dospelých vo štvrtok:	2 €
Programy pre rodičov a deti v sobotu:	1 €
Astronomické pozorovania:	1 €
Individuálne návštevy počas školských prázdnin:	2 €
Skupinové návštevy:	2 €
(zľava 1 € platí pre MŠ, 1.-3. ročník ZŠ, mládež a dospelých vyžadujúcich zvláštnu starostlivosť)	
zľava 1,30 € platí pre 4.-9. ročník ZŠ, SŠ, VŠ a dôchodcov)	

Podujatia - APRÍL

4.4. (štvrtok) o 18.00 h HPHO – POSOLSTVO ČASU
Zastav sa a začni odznova pri počúvaní Piesní vzdialenej Zeme M. Oldfielda. Uvádza: Roman Šankvalier

6.4. (sobota) o 11.00 h MARTIN A HVIEZDA
Rozprávka pod umelou hviezdnu oblohou pre deti od 4 rokov o Martinovi a jeho ceste za žiarivou hviezdou.

11.4. (štvrtok) 16.00 - 19.30 h SVETOVÝ DEŇ LETECTVA A KOZMONAUTIKY

16:00 film o odhaľovaní tajomstiev vesmíru

17:00 Triumfy a pády roku 2003 – prednáška (Mgr. V. Kolivoška)

18:00 Jarná obloha – program v planetáriu

18:30 film o osude vesmíru Vstupné 2 €

13.4. (sobota) o 11.00 h ARIADNINA ČELENKA
Rozprávka v planetáriu pre najmenších školákov, spracovaná podľa gréckej báje o súhvezdí Severná koruna.

18.4. (štvrtok) o 18.00 h HPHO – BEE GEES
Nevšedná hudba legendárnej britskej skupiny, známej viacerým generáciám, pod umelou hviezdnu oblohou. Uvádza: PaedDr. Juraj Humeňanský

20.4. (sobota) o 11.00 h O FOTÓNKOVI FILIPKOVI
Astronomická rozprávka v planetáriu pre deti od 4 rokov.

23., 24., 25. 10.00 – 14.00 h ČO VIEŠ O HVIEZDACH?
Krajské kolá vedomostnej súťaže pre prihlásených účastníkov.

25.4. (štvrtok) 17.00 - 19.00 h DEŇ ZEME Vstupné 1 €

17.00 film o hľadaní života mimo našej Zeme

18.00 Žijeme na Zemi – environ. hudobno-reportážny program

27.4. (sobota) o 11.00 h PRINC PETER

Pôvodný rozprávkový astronomický program pod umelou hviezdnu oblohou, v štýle klasickej rozprávky, určený mladším školákom a ich rodičom.



ASTRONOMICKÉ POZOROVANIA PRE VEREJNOSŤ

Po zotmení v prípade priaznivého počia.

3.4. o 20.30 h Pozorovanie večernej oblohy d'alekohľadmi hvezdárne

17.4. o 20.30 h Pozorovanie večernej oblohy d'alekohľadmi hvezdárne

Termíny návštev

Dospelí: štvrtok o 18.00 h; Deti: sobota o 11.00 h
Astronomické pozorovania: streda v určených hodinách

Skupinové návštevy: pondelok až piatok
o 9.00, 11.00, 14.00, a 16.00 h, sobota o 9.00 h

Kapacita projekčnej sály planetária je 68 miest.

Skupinové návštevy je nutné dohodnúť vopred telefonicky alebo osobne.

HVEZDÁREŇ A PLANETÁRIUM V PREŠOVE



Astronomický informátor

marec - apríl

2/2013



Vydáva: HaP v Prešove v spolupráci s pobočkou SAS pri SAV v Prešove

Ročník XXXIX
Telefón/Fax: 051 / 7722065, 7733218
E – mail: hap@astropresov.sk
Internet: www.astropresov.sk



Ján Štohl (1932-1993)

V roku 2013 uplynie už 20 rokov od úmrtia tejto významnej osobnosti. Aj keď nie je možné v pár riadkoch vyjadriť celý život a prácu jedného človeka, napriek tomu sa Vám pokúsime pripomenúť tohto slovenského astronóma v krátkom článku.

Ján Štohl sa narodil 26.7.1932 v Pezinku. Matematiku a fyziku študoval na Univerzite Komenského v Bratislave, doktorát z astronómie získal na Karlovej univerzite v Prahe. Od roku 1956 pracoval na Astronomickom ústave SAV vo funkcii vedúceho oddelenia medziplanetárnej hmoty. Venoval sa najmä výskumu medziplanetárnej hmoty a otázkam jej rozloženia v slnečnej sústave. Uverejnil do 50 vedeckých a odborných prác, najmä o meteorickej zložke medziplanetárnej hmoty, väčšinou vo svetových jazykoch, niektoré z nich v spoluautorstve s poprednými zahraničnými odborníkmi. Aktívne sa zúčastnil na mnohých medzinárodných konferenciách, sympóziách, kongresoch a pozorovacích programoch (v Rusku, Kanade, USA, Poľsku, Nemecku, Maďarsku, Bulharsku, Rumunsku, Anglicku, Švédsku, na Kube i v Mongolsku).

V roku 1970 bol zvolený za člena Medzinárodnej astronomickej únie a za člena jej Komisie pre meteory a medziplanetárny prach. Vo funkčnom období 1976 – 1979 bol členom Predsedníctva tejto komisie. Bol vedúcim skupiny vedeckých pracovníkov, ktorej bolo udelené v roku 1980 najvyššie vyznamenanie Slovenskej akadémie vied za vedeckovýskumnú činnosť – Cena SAV 1980 za štúdium štruktúry meteorických prúdov a charakteristík častíc medziplanetárneho prostredia. **V roku 1980 bol zvolený za predsedu slovenskej astronomickej spoločnosti pri SAV.** Od roku 1970 prednášal externe astronómiu na Matematicko-fyzikálnej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Po vypustení prvých umelých družíc Zeme zriadil v roku 1958 v Pezinku stanicu pre pozorovanie umelých družíc Zeme, ktorá bola zaradená do medzinárodnej siete staníc. Neskôr sa aktívne angažoval v programe Interkozmos. Za túto činnosť mu výbor programu Interkozmos udelil v roku 1975 medailu za zásluhy o rozvoj medzinárodnej spolupráce pri výskume a mierovom využití kozmického priestoru. Československá akadémia vied mu v roku 1978 udelila striebornú medailu spoločného kozmického letu ZSSR-ČSSR „Za zásluhy o rozvoj kozmického výskumu v ČSSR v rámci programu Interkozmos“.

Slovenskej verejnosti bol J. Štohl známy najmä svojou rozsiahlou vedecko-popularizačnou činnosťou. Keďže mal bohaté vedomosti a vynikajúci prednes, jeho

prednášky boli pútavé a príťažlivé. Uverejnil desiatky článkov o astronómii, kozmonautike a kozmickom výskume. Roku 1974 mu vyšla v spolupráci s prof. Hajdukom vedecko-populárna kniha *K horizontom vesmíru* a roku 1976 kniha *Zo života hviezd*. Autorsky sa podieľal aj na rozsiahlej *Encyklopédii astronómie* (Obzor, 1987).

V posledných rokoch svojho života bol **riaditeľom AsÚ SAV**. Ján Štohl zomrel 21. marca 1993 v Pezinku. Je po ňom pomenovaná planétka č. 3715.

Podľa knihy „Dejiny astronómie a Slovensko“ spracovala Renáta Kolivošková

Dva nové parky tmavej oblohy

Rezervácie s prírodnou oblohou v súčasnej dobe pribúdajú ako huby po daždi. Inak to nebude ani v našich susedných štátoch. Začiatkom marca hneď po sebe vzniknú dva nové „dark-sky“ parky, jeden z nich dokonca medzinárodný.

V tomto roku oslávi náš slovenský Park tmavej oblohy Poloniny už tretie výročie založenia. No rok 2013 bude významný pre celú astronomickú komunitu nielen na Slovensku, ale aj v Čechách a v Poľsku.

Tlačová konferencia spojená so slávnostným vyhlásením prvého z nich – Beskydskej oblasti tmavej oblohy sa bude konať 4. marca. BOTO s celkovou rozlohou 308 km² je najmä český park, no rozkladá sa aj na slovenskej strane, konkrétne na území piatich slovenských obcí a to Makov, Korňa, Turzovka, Vysoká nad Kysucou a Klokočov. V dobe založenia bude 9. najväčším parkom s tmavou oblohou na svete. Po Jizerskej oblasti tmavej oblohy je to už druhý park rozkladajúci sa na území dvoch krajín. Kvalita oblohy na tomto území (jas nočnej oblohy 21,2 – 21,3 magnitúdy na štvorcovú uhlovú sekundu) svedčí o vhodnosti jeho založenia. Viac informácií nájdete na stránke www.boto.cz.

Štyri dni potom, čo BOTO bude už oficiálna, slávnostne vznikne v susednom Poľsku Park Gwiazdnego Nieba Bieszczady (PGNB). S rozlohou bežmála 1097 km² sa radí k najväčším na svete. PGNB na juhu hraničí priamo so slovenským susedom v Poloninách. Oba parky sú súčasťou Medzinárodnej biosférickej rezervácie Východné Karpaty (UNESCO). Medzná hviezdna veľkosť 7,5^m a jas 21,70 - 21.85 mag/arcsec² hovorí o veľmi kvalitnej oblohe, ktorú je inde v civilizovanom svete veľmi ťažké nájsť.

Ďalšie informácie: www.gwiazdnebieszczady.pl.

René Novysedlák, SAS pri SAV

Hodina Zeme

Aj vy sa môžete stať súčasťou najväčšej celosvetovej dobrovoľnej akcie s názvom Hodina Zeme. **V sobotu 23.3.2013 o 20:30 miestneho času na hodinu**, Hodinu Zeme, **zhasnite svetlá vo svojej domácnosti**, či firme a pridajte sa tak k miliarde ľudí po celom svete.

Aj vašou účasťou na tejto akcii obdrží svet dôležité posolstvo, že je nutné zamerať sa na prebiehajúce klimatické zmeny a svetelné znečistenie. Potvrdí sa fakt, že k zlepšeniu životného prostredia môže prispieť každý z nás. Viac na <http://hodinazeme.svetelneznecistenie.sk> alebo www.facebook.com/HodinaZeme

GLOBE at Night

Tento medzinárodný projekt sa zaoberá vážnym celosvetovým problémom dnešnej civilizácie – **svetelným znečistením**.

Pomocou jednoduchého experimentu - **pozorovania časti nočnej hviezdnej oblohy môžete pomôcť zmerať úroveň svetelného znečistenia** v mieste, kde sa práve nachádzate. Pridajte sa s priateľmi či so svojou rodinou medzi pozorovateľov zo 115 krajín sveta, ktorí sa už tohto projektu zúčastnili počas 6 rokov jeho trvania. Pozorovacie kampane prebiehajú v dňoch:

31. január – 9. február, 3. – 12. marec,

31. marec – 9. apríl, 29. apríl – 8. máj.

Viac na <http://globeatnight.svetelneznecistenie.sk>

Kométa C/2011 L4 (PanSTARRS) na oblohe

Kométa bola objavená 6. 6. 2011 teleskopom Pan-STARRS 1 (Haleakala; Havaj). Patrí k dlhoperiodickým kométam pochádzajúcim z oblasti Oortovho mraku zo vzdialenosti 47 600 AU. Po februárovom pobyte na južnej oblohe a prelete okolo Slnka sa stane pozorovateľnou aj na našej večernej oblohe.

Od 15. marca ju budeme môcť nájsť aj **voľným okom nízko nad západným obzorom**, krátko po západe Slnka, ako objekt s odhadovanou jasnosťou okolo 2 mag. S pribúdajúcimi dňami sa bude kométa presúvať vyššie nad obzor, ale zároveň bude klesať aj jej jasnosť.

Koncom marca budeme mať možnosť zhliaďnúť kométu aj na rannej oblohe krátko pred východom Slnka. Vtedy by sa jej jasnosť mala pohybovať okolo 5 mag. – teda na hranici viditeľnosti voľným okom. Viac aktuálnych informácií nájdete na našich web stránkach.

Mgr. Roman Tomčík